

Att integrera sig på Gotland

Aléxandre Cassis

Fördjupningsarbete i gutamål 7,5 poäng

HT 2009

Att integrera sig på Gotland

Innehållsförteckning

Inledning och syfte	3
Metod	3
Språk, dialekt och identitet	4
Flyktingförläggning i Klintehamn	6
Laget där ingen gute får plats!	7
Kom Vux 1994-1997	7
Mer fotboll och salsa	8
Integration på Gotländska eller Gutniska	8
Slutord	11
Källor	12
Bilagor	12

Inledning och syfte:

Jag anmälde mig till Gutamålskursen med stor nyfikenhet och intresse för att upptäcka mer av Gotland.

Jag placerades ofrivilligt i flyktingförläggningen i Klintehamn 1992, av dåvarande invandrarverket, 1994 flyttade jag till Visby och sedan dess har jag varit verksam på Gotland. En stor del av min tid på Gotland har jag ägnat av kultur- och integrationsarbete, både inom föreningslivet såväl statliga myndigheter. Inom Salsaklubben och Global Gotland, föreningar som främjat integration, har jag varit aktivt drivande medlem. Tack vare föreningslivet har jag upplevt lärrika erfarenheter i kombination med en del intressanta missförstånd.

Under mitt liv på Gotland har jag etablerat bekantskap med många människor. Människor som skulle placeras på ett okomplicerat sätt i tre fack: ”gotlänningar”, ”fastlänningar” och ”utlänningar”. ”Vi” och ”dem” tänkande finns och kommer alltid att finnas.

Personligen tycker jag att det är viktigaste med integrationsprocessen är att försöka förstå andra människors eller gruppens värderingar samt oskrivna koder än att tillhöra någon grupp eller känna sig ”hemma”. Att jag väljer reflektera över denna indelning mellan olika grupperingar i det gotländska samhället grundar sig framförallt i mitt intresse att generera dialog, skapa nya mötesplatser och fördjupa kunskap om mångfaldens omfattningar.

Syfte med mitt fördjupningsarbete är att reflektera allmänt över språkets betydelse för min egen anpassning och integration men även över hur inflyttade invandrare eller fastlänningar kan bidra till att *Gutamålets anda* kvarstår som en viktig del i det gotländska kulturarvet.

Metod

Jag kommer att utveckla mitt arbete i berättelseform utifrån egna erfarenheter och iakttagelser relaterade till den gotländska kulturen jag mött.

Jag kommer att använda mig till begrepp som *innegrupp*, *utegrupp* eller *främlingsgrupp*. Innegruppen är en grupp som man identifierar sig med, känner sig tillhöra i eller helt enkelt känna sig hemma. Utegrupp/främlingsgrupp däremot är där man känner sig främmande inför eller inte tillhör. Innegruppen består av en samling människor som brukar beskriva sig själva som ”vi”, medan utegruppen uppfattas som ”dem”.

En del av mitt integrationsarbete på Gotland har även handlat och att lyfta upp frågan om integrationen mellan den etnisk inhemska svenska befolkningen på Gotland.

Gutamålskursen HT 2009 har bjudit på en rad viktiga överblickar över Gotland och gutamålets historia och utveckling. De föreläsningar jag dragit mest nytta av till mitt arbete är: *Gutniska lekar* – Anders Mattsson, *Dialekt och identitet* – Owe Ronström, *Berättandet* – Ulf Palmfelt, *Mattraditioner i vardag och fest* – Anna Ulmstedt samt *Underhållningen* med Evert Jansson.

Språk, Dialekt och identitet

Relationen till det språket, dialekten eller modersmålet vi använder är bland det viktigaste vi har i livet. Vi identifierar oss hela tiden med det språket vi kan. Inte bara det verbala språket utan ”alla språk” som vi människor kan kommunicera med. Kroppsspråk, tecken, signaler och även ”tystnaden” förenar människor i olika sammanhang.

Maträtter, Idrott, humor, dans, kläder och flera andra är i sig koder, stämplor, etiketter som vi, medvetna eller omedvetna, använder för att både identifiera och känna oss hemma i våra innejgrupper.

Det gotländska språket har upplevt en lång assimileringprocess och lyckats integrera sig, med unika utmärkande drag, hos den ”fastländska svenska familjen”. Vi befinner oss idag i en globaliserad värld, där inhemska grupper och/eller samhällen strävar efter att både tillhöra den moderna samhället men även bevara sin särprägel. De flesta vill vara med i den komplexa processen av integration. De nya generationerna har det lättare att etablera kontakter med omvärlden, testa utmaningar och tämja gränser. Nya generationer kan idag ”känna sig hemma i många hem” ungdomar vill tillhöra flera innejgrupper för att förstärka sin identitet. Däremot tidigare generationer har efter alla ansträngningar, mödor och svårigheter som de/vi konfronterats ha velat/vill säkra sig med en ”returbiljett” där det står: ”Borta bra men hemma bäst”

Att bevara en del av gutamålet är för många gotlänningar ett sätt att vara hemma. Situationen för många av de gotlänningarna idag, upplever jag, är att det börjar ta slut på inbokade ”returbiljetter” och ”reservplatser” till det Gotland de är vana till. Det är då det börjar bli intressant att markera att ”vi” känslan finns levande och att det är viktigt att en del av det språkliga kulturarvet skall bevaras.

Tidigare generationer Gutar eller gotlänningar som talade gutamål, bemötte aldrig en så globaliserad värld. Människor kämpar världen runt för att bevara det som går att bevara. Det materiella kulturarvet rör sådant som t.ex. Ringmuren i Visby, fornlämningar, medeltida gotländska kyrkor och gamla byggnader. Det immateriella kulturarvet handlar mer om berättelser, beteende och identitet som tidigare generationer har lämnat efter sig i form av sägner, värderingar och historier.

”En assimilationspolitik i ett mångkulturellt samhälle kan också medföra en ökad polarisering mellan grupperna. Etniska minoriteter kan förstärka sina gruppidentiteter som reaktion mot assimileringsträvanden hos en nationell rörelse”. ”För många människor är framförallt den kulturella självständigheten något eftersträvansvärt. En minoritet skall beredas möjlighet att själv få välja kulturell inriktning och inte tvingas följa majoritetens värderingar. Den kulturella självständigheten anses med andra ord sätta gränser för assimileringpolitiken. Man kan också fråga sig varför en nationell majoritetskultur skall ”frysas” vid en bestämd tidpunkt, om den tidigare har präglats av impulser utifrån. Minoritetskulturer kan just antas bidra till att en majoritetskultur förändras på ett konstruktivt sätt. Samma fråga kan givetvis riktas till minoritetskulturerna. Varför skall en minoritetskultur ”frysas” vid en bestämd tidpunkt, om den tidigare har präglats av impulser utifrån?”¹

¹ Hans Ingvar Roth, Mångfaldsgränser, Arena 1996, sid 23

För de flesta människor som utvandrar till nya länder, blir det språket man behärskar inte till direkt nytta. Men det är inte bara språket som är ett hinder för att etablera kontakter och relationer med den nya omgivningen utan även brist på kunskap om värderingar i det nya landet. ”Borta bra men hemma bäst” och ”Bättre fly än illa fäkta” var två ordspråk som inte kunde ta till mig. För mig som ny anlant flykting var det ”Hemma bra men borta bäst” samt ”Bättre fäkta än illa fly” självklara meningar i min vardag.

*”All mänsklig kommunikation styrs av vissa inbyggda psykologiska mekanismer. En av dem är att man inte kan låta bli att kommunicera. Även om man inte säger ett ord kommunicerar man. Man sänder signaler genom klädsel, kroppshållning och ansiktsuttryck. Man förmedlar känslor, attityder och grader av engagemang. En annan inbyggd mekanism är behovet att tillskriva allt man varseblir en mening. Man kan alltså inte låta bli att tolka. Utan att vara medveten om det ger man ett ord eller en fras en viss innebörd”.*²

Nedanstående text och definition är tagna från Wikipedia, den fria encyklopedin. Jag vill använda följande text för att väcka reflexioner och funderingar över Gutamålet

Språk eller dialekt

”Allmänt accepterade språkvetenskapliga kriterier för att skilja en dialekt från ett språk saknas.

Det finns några riktlinjer som dock ibland motsäger varandra. Det är alltså en subjektiv distinktion som är beroende av användarens referensrammar, och i praktiken färger starkt av historiska och politiska faktorer.

Anlägger man istället en politisk syn kallas ofta språkliga varianter dialekter för språk därför att de:

- *Inte har ett vedertaget skriftspråk med utarbetad grammatik och ordböcker*
- *Använder ett skriftspråk som hör till en annan dialekt/språk*
- *Inte har en egen stat*
- *Inte används i officiella dokument*
- *Inte används som undervisningsspråk i skolorna, i varje fall inte skriftligt*
- *Saknar ”prestige”*

Det är oftast historiska och politiska faktorer som är avgörande för om en viss språklig variant betraktas som ett språk eller inte. Ett känt citat i sammanhanget är Max Weinreichs aforism ”Ett språk är en dialekt med en armé och en flotta” något som ganska väl avspeglar betydelsen av historiska och politiska faktorer när det gäller att avgöra vad som är ett språk och dialekt.

En kanske kompletterande definition är att ett språk ha en egen kultur- och skolminister och egna radio- och TV kanaler”.

² Seija Wellros, Kulturmöten till vardags, 1993 sid 19.

Flyktingförläggningen i Klintehamn 1992-1993

Min första tid i Klintehamn var oerhört svår. Att vara flykting och bo på en flyktingförläggning under 1992-93, där majoriteten av flyktingar talade serbokroatiska påverkade den vardagliga kommunikationen och mitt liv. Jag försökte lära mig svenska på egen hand, lånade böcker och lexikon på biblioteket i det vackra Donnerskahuset. Jag hade goda kunskaper i engelskan och kunde då uttrycka mig och göra mig förstådd i kontakt med invandrarverkets tjänstemän och min advokat. I vardagen kunde jag blanda min grundläggande bruten svenska med serbokroatiska. Jag kunde även lite grundläggande arabiska, eftersom mina palestinska farföräldrar hade lärt mig en del, på så sätt kunde jag i praktiken kommunicera med de flesta på förläggningen. Man kan säga att jag talade flytande "flyktingska". Kroppsspråket bar utan tvivel, det mest användbara kommunikationsverktyg i min första "innegrupp" under mina två första oförlömliga år på Gotland. Jag fick lära känna trevliga människor från olika frivilliga organisationer. Jag tog varje tillfälle i akt för att träna det svenska jag hade lärt mig själv, genom böcker och kassetband.

Mitt första möte med Gutamålet ägde rum vid Donnersgatan, utanför Flyktingförläggningen, numera Donnersgymnasiet. Då en äldre man runt 80 år gammal kom fram och frågade mig: *Va pejla ticku?* och "pekte" mot sin egen handled. Då förstod jag att han menade vad klockan var. Jag undrade på vilket språk talade den äldre mannen. När jag fick tillfället frågade jag någon tjänsteman på kontoret om vad "pejla ticku" betydde. Svaret jag fick var enkelt: *Det låter som gottländska! Men du skall lära dig svenska!*

På flyktingförläggningen fanns det flera än 200 människor, från alla världens hörn, över 50 av dem kom från den fd Jugoslavien. Olika språk, religioner, etniska grupper och värderingar möttes dagligen vid de gemensamma korridorerna. Många konflikter ägde rum, många utvisades, några blev vänner för livet.

En dikt av Theodor Kallifatides kan möjligen förklara den första tiden!

Mitt språk och jag

Varje gång jag säger sten
tänker jag på andra stenar
och havet betyder bara delvis hav

Jag har förlorat mitt språk
tingen har ingen smak längre i min mun
Det finns alltid en oändlig tyst stund
mellan mig och det nya orden
En tystnad som jag fyller med gråa löv
nej det finns inga gråa löv

De nya orden är kåldolmar som har stått för länge i frysboxen
Jag kan inte fylla denna stumma stund som har frusit
som en droppe vatten över ett oavsiktligt nederlag
och tala har blivit ett hantverk
med mycket svett och trötta muskler

Men om jag inte kan gå med de nya orden
kan jag åtminstone trampa på dem

Laget där ingen Gute får plats!

Våren 1993 spelade jag i *VIF Gute C* tillsammans med andra latinamerikaner, bosatta i Visby. Vi fick representera klubben i reservlagsserien och det kändes bra från början, det var ju en innegrupp, samtliga spelare behärskade spanskan med olika dialekter. Vi pratade även samma fotbollsspråk och vi blev Gotlands första ”invandrarlag”.

Gotlands Tidningar beskrev det historiska ögonblicket med följande rubriker: *”Laget där ingen gute får plats, VIF Gute C består av spelare från fyra nationer – ingen är svensk, massor av temperament och självdistans är på plats”, ”Vill ni se temperamentsfull fotboll, kolla in killarna i VIF Gutes C-lag”.*

En del av texten ledde: *”Plötsligt när laget samlar sig som bäst för gruppfoto ekar en röst ur högen av spelaren mellan Gutavallens murar – Kom igen nu, svartkallar, Skynda på”*³

Jag spelade varje fotbollsmatch som om det vore den sista. Tankar och rädslor över min egen flyktingsituation var alltid närvarande. Ovissheten om polisen skulle hämta mig på förläggningen för att utvisa mig till Peru var inte en överdriven tanke.

Efter att läsa artikeln i tidningen och se den fina gruppafoton, reflekterade jag över två begrepp: ”Gute” och ”svartskalle”.

Kom Vux 1994-1997

1994 fick jag plats på SFI (Svenska för invandrare) en kurs som jag klarade galant tack vare mina förkunskaper. Anekdotisk nog blev jag undergodkänt på grammatik. Anledningen till detta menade läraren var att jag hade böjt några verb till ”det gotländska preteritum” samt skrivit några ord med diftonger som hörde inte hemma i det svenska språket.

Jag har alltid grubblat över benämning ”svenska för invandrare”, själv har jag aldrig hört ”spanska för invandrare”, däremot finns det ”spanska for dummies”. Då undrar jag om det är så de resonerade när benämningen kom?, Menar de ”svenska för dummies”? 10 senare fick jag min ”revansch”, jag återkommer med detta senare i mitt arbete. Jag fortsatte mina studier och det blev mer och mer rikssvenska eller ”*fastländska*” som mina kompisar hade förklarat för mig. Jag lärde mig också att på sommaren kom det många 08: or till Gotland.

Jag läste även SAS (Svenska som andra språk) för att sedan läsa Svenska A och B, ”*Svenska för svenskar*”, som jag själv kallade det. Mina skolkamrater pratade med gotländsk dialekt vid lunchen, fik och rökpauser... och när de blev osams. Då hörde jag bl.a. diftonger och hur de böjde preteritum till gotländskan.

Kan det vara så att många invandrare känner sig identifierad med gotlänningar på grund av den dolda diskriminering en dialekt eller bruten svenska, båda ”grupper” gått/går igenom?

När jag frågade lärarna och skolkamrater om Gutamålet, var det nästan samma svar: *”Det talas bara på landet, inte på stan”, ”Alla gutar är gotlänningar men inte alla gotlänningar är gutar”.*

³ Gotlands tidningar, Sporten, torsdagen den 6 maj 1993. bilaga

Mer fotboll och Salsa...

Jag fick spela fotboll för Klintehamn IK. När jag var på fotbollsplanet kändes som innegrupp, men efter matcherna en utegrupp. Jag klarade det formella svenska språket och inte hängde med när det trevliga fotbollsgänget skojade och drev med varandra. Jag har även spelat i IFK Visby och idag spelar jag för AIK i seniorligan. Idag har jag inga språksvårigheter, förstår allt som sägs men hinner inte med replikerna alla gånger!

Jag startade mina salsakurser redan hösten 1993 i Klinteskolan. Först kunde jag inte förstå varför svenskarna inte kunde röra på höfterna ordentligt. Men så fick jag följa med till en fest på Västerhejde bygdegård där det dansades hambo och schottis, och då insåg jag skillnaderna mellan svenska och latinamerikanska danser. Året 1995 blev det en succé för Salsan på Gotland. Det uppmärksammades i lokala men även ”fastländska” tidningar. Gotlands Tidningar skrev: ”Salsa – ett hot mot gammeldansen”⁴. Svenska Dagbladet skrev: ”Het salsa värmer i vinterkallt Visby”⁵

1997 – 2002 arbetade jag på restaurang Munkkällaren i Visby nya salsabar, både som bartender och DJ. Munkkällarens ägare, samt flera av personalen, talar den gotländska dialekten. Jag förstod inte alla gånger vad min chef menade, men efter några år fick jag veta att även gotlänningar gjorde inte det heller!⁶ Vid entré finns ”Bysen”⁷ och inne i den stora baren kan man se högst upp på väggarna flera vackra målningar med gutniska ordspråk och texter. Att stå i baren och ta hand om kunderna från alla världens hörn, var ingen lätt uppgift, men spännande och lärorik var det!

Jag hade ägnat mig av svenska studier och det var inte lätt från början att förstå allt vad gotlänningar sa och menade, framförallt när de var ute och hade kul på krogen. Salsabaren och salsakurser ledde till starten av Salsaklubben – Gotland (1998) som i sin tur ledde till kulturföreningen Global Gotland (2001).

Integration på Gotländska och Gutniska

Är Gotland exotisk?

Under år 2003, som integrationssamordnare på Länsstyrelsen⁸, var jag ansvarig för planering av ett praktikprogram ”Mångfald i höst” i samband med det samordnades trevliga temakvällar i våran cafeteria. Syfte med kvällarna var att ge Länsstyrelsens tjänstemän en bättre bild av andra länder historia och aktuella förhållanden i kombination med ”exotiska” maträtter och musik. Länderna jag valde var: Chile, Irak, Somalia, Thailand och Zambia. Ett sjätte ”land” skulle träda fram på Länsstyrelsens korridorer, Gotland!

⁴ Gotlands tidningar, framsidan, fredagen den 7 april 1995. bilaga 2

⁵ Svenska dagbladet, inrikes sid 13, måndagen den 11 december 1995

⁶ Jag och Lennart Rosenlund blev vänner efter flera lärorika missförstånd och kulturkrockar.

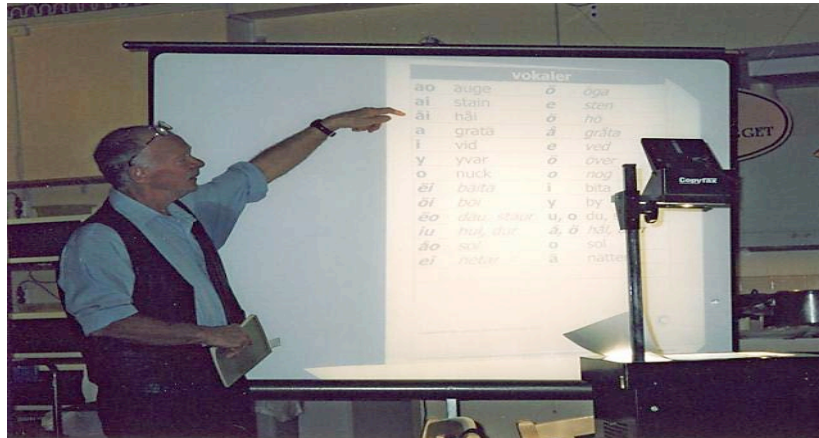
⁷ Jag hade ingen vetskap om vad ”Bysen” betydde för gotlänningar. Jag drog felaktiga slutsatser och trodde helt enkelt att den stora trädocka vid entrén var Munkkällarens ägares Lennart ”Lenta” Rosenlunds egen överdriven barndoms leksak.

⁸ Min tjänst som integrationssamordnare varade mellan 2003-2007

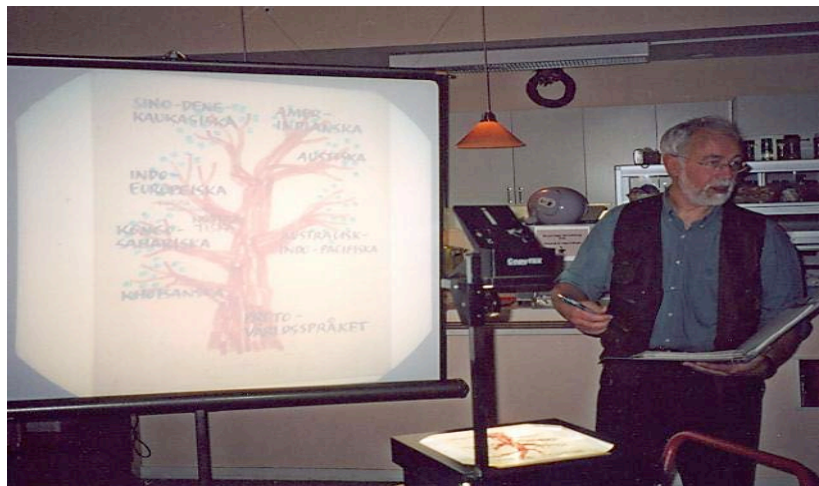
Tanken med denna sista ”exotiska kväll” växte fram när några tjänstemän med gotländsk bakgrund engagera sig i genomförande. **Ett viktigt inslag med Gotlands afton var att lära ”fastländska” tjänstemän grundläggande Gutamål!**

På någon konstigt sätt upplevde jag att efter 10 år hade jag fått min ”revansch”, när mina professionella arbetskamrater fick sitta och lyssna på ett språk nära till hands men ändå så långt borta från deras dagliga myndighetsutövande arbete.

”Gutamål för fastlänningar”

Lars Jakobsson lär hur vokaler och diftonger formas och uttalas.

Bosse Carlgren går igenom språkträdet.

”Integration handlar om att känna sig delaktig i samhället. Alla människor behöver en plats i samhällsgemenskapen. Integration förutsätter ömsesidig respekt och förståelse mellan människor samt kunskap om varandras kultur, synsätt och samhälle. Integration medför jämlikhet och bättre samförstånd. Att integreras i ett samhälle innebär inte, att man för att bli accepterad ska ge upp sin kulturella särart, sitt ursprung eller sitt sätt att vara. Ett starkt samhällsbygge kännetecknas av allas rätt att vara olika snarare än kravet på att vara lika”⁹

⁹ Länsstyrelsen i Gotlands län, Hemsidan, stycket taget från definition av integration.

Nationella nätverket för mångfald

Under september månad år 2004, hade jag möjlighet, att visa upp Gotland för det nationella nätverket för mångfald. Representanter från 11 kommuner och integrationsverket fick se ett *Gutnisk Gotland*. Inför planering och genomförande fick jag den ovillkorliga stöd av sju personer. Två ”gotlänningar”, en ”fastlänning”, en ”norrlänning” och tre ”invandrare”. Alla kan lika gärna kalla sig för gotlänningar men tanken med indelning är att väcka återigen frågan: *Vem kan i dagens Gotland kalla sig själv för gotlänning?*

Representanter från Helsingborg och Karlskrona testar *Dräg'hank*

Medverkande i programmet blev: ”fastlänningen” Lars Bäckman¹⁰, ledde den mångfacetterade gruppen på en stadsvandring. Anders Mattsson¹¹ tog över gruppen med en välkommande dricku¹² vid Åhsbergsga Hagen, även information och praktiskundervisning i gutniska lekar ägde rum.¹³ Norrlänning från Malå, Peranders Sandström¹⁴, medverkade aktivt med samordning och underhållning i gotländsk anda. Owe Ronström¹⁵ gick inte bara igenom den gotländska identiteten utan tog tillfälle i akt att visa sina musikaliska egenskaper! ”Greken” Vasilis Kamellos¹⁶ bjöd på en förträfflig lammrätt, ”Chilenaren” Ruben Hernandez¹⁷ spelade latinamerikansk och svensk musik. ”Somaliern” Hassan Elmi¹⁸ ställde upp med transport, praktiska ärenden och glad humor.

Vi arbetade tillsammans mot ett gemensamt mål: ***Att visa upp ett unik Gotland.***

Dagen därpå lördagen den 4 september, var det dags för lunch och avslutning på programmet i Landshövdingens residens. Länsstyrelsens och Gotlands kommun respektive ledningar var närvarande.

¹⁰ Lars Bäckman arbetar som informatör på Länsstyrelsen i Gotlands län

¹¹ Anders Mattsson, ordförande i Stångaspelet.

¹² I mitt hemland Peru, bryggs det en liknade dricku ”chicha de jora” av majs.

¹³ Gotlands tidningar, ”Eldsjälar bygger framtid i mångfald” – GUTNISK LEKAR vid den informella delen av nätverksmötet i Visby. sid 7, lördagen den 4 september 2004

¹⁴ Peranders Sandström arbetade då som näringslivsdirektör på Länsstyrelsen i Gotlands län.

¹⁵ Owe Ronström, Professor i Etnologi vid Högskolan på Gotland

¹⁶ Vasilis Kamellos, krögare och kulturarbetare på Gotland

¹⁷ Ruben Hernandez, trovador och styrelseledamot i latinamerikanska föreningen på Gotland

¹⁸ Hassan Elmi, kontorsvaktmästare, länsstyrelsen på Gotland

Det oväntade inträffade vid den stora salen, samtliga representanter från de 11 svenska kommuner stå och sjöng "Summarn kummar" på Gutamål inför en glad överraskad publik.

Det paradoxala med avslutning var att programmet inte handlade om att visa upp det mångkulturella Gotland utan snarare det integrerade Gotland.

”I länder som Sverige där invandrare och olika minoriteter möter en relativt homogen majoritetskultur är problemet framför allt hur en rådande nationell identitet kan göras mer öppen och flexibel gentemot minoriteterna. Att Sverige har en relativt homogen majoritetsbefolkning är något som inte kan negligeras. Man kan heller inte förbise att denna majoritetskultur sätter sina spår i den nationella identiteten. Den stora utmaningen för majoritetsbefolkningen är att utifrån dessa utgångspunkter ställa sig öppen inför olika minoriteter. Invandrarbefolkningen har å andra sidan ett ansvar att engagera sig i det nya landet”¹⁹

Slutdiskussion

Jag har rest igenom några av mina egna minnen och erfarenheter på Gotland. Jag har försökt hitta ett samband mellan mitt liv på Gotland och Gutamålet. Att hamna på ett, för mig, okänt Gotland, utan vetskap om lokala förhållanden försvårade och dröjde min integration och i vissa situationer min anpassning. Brist på kunskap och förståelse för lokala kulturskillnader mellan stad och land och mellan ”gotlänningar” och ”fastlänningar”, bidrog till att under mina 5 år på Gotland, inte veta att det använts olika uttryck för saker och ting.

När jag skaffade mig kunskap om att Gutar eller infödda gotlänningar hade genomgått en lång assimileringprocess samt att den gotländska dialekten hade/har genomgått en evident diskriminering inom olika arenor väckte mer min sympati med den lokala befolkning, eftersom jag själv går igenom processen själv.

Alla nyinflyttade och då menar jag både ”fastlänningar och invandrare” borde erbjudas en introduktion kurs om Gotland. Ett bra exempel är Calles Brobäcks²⁰ kurs ”*Kleiv på*”.

¹⁹ Hans Ingvar Roth, *Mångfaldens gränser*, 1996, sid 100

²⁰ Calle Brobäck, Gotlandskännare, folkhögskolelärare och förespråkare för inhemsk integration

Alternativa benämningar kan vara "Gotlandskunskap" eller "Introduktion till Gotlands kulturarv". Kursen borde ingå i läroplanen i skolor runt ön och på Kom Vux.

En parallell jämförelse men i storskillig anpassning ägde rum för 500 år sedan de spanska "Conquistadores" erövrade Inkariket i Peru, där talades Quechua, Aymará. Idag talas det spanska av c:a 80% av peruaner, 16% talar fortfarande Quechua. Både spanska och quechua är officiella språk i Peru. Jag är född i huvudstaden Lima, 8 miljoner människor från hela landet, har sina hetsiska och intensiva liv där. Människor från de peruanska andernas och Amazonas regnskogen möter dagligen en direkt diskriminering pga deras dialekter och brytningar. Jag lärde mig, i unga år, grundläggande Quechua för att etablera kontakter med människor från Cuzco, Inkas eviga huvudstad, idag världsarv.

Nu när Gutamål verkar vara på väg bort, blir den äldre generationens engagemang viktigare än någonsin. De äldre gutar är medvetna att de förmodligen tillhör den sista generationen som kan gutamål. Jag drar paralleller till hur mina palestinska farföräldrar, vid äldre dagar, engagerade sig i att lära mig grundläggande deras palestinska arabiska dialekten. Jag lärde mig en del men inte tillräckligt nog för att kunna föra en konversation på arabiskan, däremot gav farföräldrar mig ett pussel som saknades. Jag fick en bättre förståelse att jag var inte bara "peruan" utan en produkt av en mycket större, komplex och spännande global värld. Det är ju förstås inte alla som är intresserade om att leta efter sina rötter men lyckligtvis finns det många människor som gör det. Tack vare det arabiska jag kan, har jag etablerat kontakt med många människor och år 2002 reste jag till Palestina för att träffa mina släktingar som finns kvar i Västbanken.

Slutligen konstaterar jag att språket är en av de viktigaste nycklar för att öppna några dörrar i det nya samhället. Jag vill även lägga märke till att nyinflyttade till Gotland oavsett ursprunget kan i mån av intresse bidra till att bevara det gotländska kulturarvet. Genom gutamålskursen har jag tagit del av intressanta historiska perspektiv, värderingar, traditioner, levnadssätt som har hjälpt mig att förstå ännu bättre "den gotländska själen".

Kursen har gett mig en ny bild av ett Gotland jag inte kände till. Jag har även fått inspiration och svar på många funderingar jag haft under många år.

Det är viktigt att inte bara se till vad som är intressant idag utan vad som kan vara intressant i framtiden.

Källor

Litteratur

Hans Ingvar Roth: *Mångfaldensgränser*, Arena 1996.

Seija Wellros, *Kulturmöten till vardags*, Falköping 1993

Det gotländska kulturarvet – förslag till agenda 2004-2008,

Roger Öhrman, *Vägen till Gotlands historia*, Borås 1999

Föreläsningar

Anders Mattsson, *Gutniska lekar*, föreläsning Högskolan på Gotland, 28 september 2009

Owe Ronström, *Dialekt och identitet*, föreläsning Högskolan på Gotland, 5 oktober 2009

Ulf Palmfelt, *Berättandet*, föreläsning Högskolan på Gotland, 2 november 2009

Bilagor

Ur Gotlands tidningar, Sporten, torsdagen den 6 maj 1993.

Ur Gotlands tidningar, framsidan, fredagen den 7 april 1995.